

Research article

Effects of oral health care promotion program among pre-school children by parents Phon Thong Sub-district Pho Tak Distric Nong Khai Province

---

Rattanaporn Botmart

Master of Public Health in Health Education and Health Promotion , Faculty of Public Health , Khon Kaen University

Rujira Duangsong

Assoc. Prof., Health Education and Health Promotion , Faculty Public Health, Khon Kaen University

Abstract

Dental caries lead to lose teeth and cost of cure. There are a lot of pre – school children have dental caries. This research is quasi-experiment design and aim to study effects of oral health care promotion program to care oral health of pre-school children by parents Phon Thong Sub-district, Pho Tak Distric, Nong Khai Province. The samples were 68 parents and divided experimental group and comparative group , each group was 34 parents. The experimental group was received Oral Health Care Promotion Program. The implementations were consisting of teaching about dental caries, role play, training. Data were collected by questionnaires, recording, and dental plaque examination, and data were analyzed by descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard derivation and comparative data used statistics such as paired sample t-test, student sample t-test and setting of significance at level 0.05

The results were concluded as follows: After implementation, the experimental group had mean score of knowledge was higher statistical significantly than before and comparative group (p-value <0.05) but perceived self-efficacy did not higher s statistical significantly than before and comparative group. Outcome expectation was higher statistical significantly than before and comparison group (p-value <0.05), and plaque index score of experimental group was less than before and comparative group.

Key word : social learning; social support; oral health care

ผลของโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กโดย ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลโพนทอง อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

รัตนารณ์ บทมาตย์

มหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและการส่งเสริม
สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร. รุจิรา ดวงสงค์

อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษาและการ
ส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

เด็กก่อนวัยเรียนมีปัญหาสุขภาพช่องปาก โดยพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนเป็นโรคฟันผุ ร้อยละ 60-80 ดังนั้นการดูแลสุขภาพช่องปากเป็นส่วนสำคัญ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในการเปลี่ยนแปลงความรู้ การรับรู้ในความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ และการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโพนทอง ตำบลโพนทอง อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 34 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 34 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสุขศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยข้อมูลเชิงพรรณนา เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภายในกลุ่มด้วยสถิติเชิงอนุมาน คือ Paired sample t-test และระหว่างกลุ่มด้วยสถิติ Independent sample t-test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน การรับความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน การปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน การสนับสนุน กระตุ้นเตือนและการให้กำลังใจในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.01$) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงมากกว่าก่อนการทดลองและลดลงมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.01$) คำสำคัญ : การเรียนรู้ทางสังคม; การสนับสนุนทางสังคม; การดูแลสุขภาพช่องปาก

บทนำ

จากการสำรวจสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2532 พบค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด ในเด็ก 3 ปี มีถึง 4 ซี่/คน ฟันผุร้อยละ 66.5 ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2537 พบค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด มีถึง 3.4 ซี่/คน ฟันผุร้อยละ 97 ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2544 พบฟันผุร้อยละ 65.7 และครั้งที่ 6 พ.ศ. 2550 ผลการสำรวจ พบว่า การเกิดโรคฟันผุในฟันน้ำนมเด็ก อายุ 3 ปี การเกิดโรคฟันผุร้อยละ 61.37 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (dmft) 3.21 ซี่/คน เริ่มมีการสูญเสียฟันในช่องปากแล้ว โดยพบว่า ค่าเฉลี่ย ฟันที่มีในปาก เท่ากับ 19.88 ซี่ โดยร้อยละ 2.33 ของเด็กมีการสูญเสียฟัน¹

จากการรายงานการสำรวจ สภาวะทันตสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคายพบว่า ปี 2551 การเกิดโรคฟันผุในฟันน้ำนม เด็ก อายุ 3-5 ปี มีความชุกในการเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 54.89 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (dmft) 4.61 ซี่/คน ปี 2552 การเกิดโรคฟันผุในฟันน้ำนม เด็ก อายุ 3-5 ปี มีความชุกในการเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 60.59 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (dmft) 4.02 ซี่/คน การสำรวจ ปี 2553 พบว่า มีความชุกในการเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 64.75 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (dmft) 3.81 ซี่/คน

สถานการณ์โรคในช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อายุระหว่าง 3-5 ปี ในเขตอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จากข้อมูลงานทันตสุขภาพระดับอำเภอ มีปัญหาด้านทันตสุขภาพ ป่วยด้วยโรคฟันผุ (Dental caries) จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 54.24 และป่วยด้วยโรคเหงือกอักเสบ จำนวน 56 คน คิดเป็นอัตราป่วย ร้อยละ 15.34

จากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนในตำบลโพนทอง อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย พบเด็กเป็นโรคฟันผุร้อยละ 34.56, 46.63 และ 53.32 ใน พ.ศ. 2551 ถึง 2553 ตามลำดับ จากปัญหาสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคในช่องปาก เนื่องจากการบริโภคขนมหวาน

การเลี้ยงลูกด้วยนมขวด ผู้ปกครองเด็กต่อการดูแลสุขภาพช่องปากเช่นการแปรงฟันที่ถูวิธีและสม่ำเสมอ และพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนดูแลสุขภาพช่องปากช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ต้องอาศัยผู้ปกครองและครูพี่เลี้ยง และ เจ้าหน้าที่ทันตสาธารณสุข

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจจะนำโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมของ Cobb⁹ ได้ให้ความหมายว่า การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย 4 อย่าง ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์ เช่น การให้ความพอใจ การยอมรับนับถือ การแสดงถึงความห่วงใย การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผล เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับ การเห็นพ้องหรือให้รับรองผลการปฏิบัติ หรือการบอกให้ทราบผลถึงผลดี ที่ผู้รับได้ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น การให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การให้คำแนะนำ การตักเตือน การให้คำปรึกษา และการให้ข่าวสารรูปแบบต่างๆ การให้การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ เช่น แรงงาน เงิน เวลา เป็นต้น และแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura² ซึ่งมีความเชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์ นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้นแล้ว เกิดจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น และการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่เหล่านั้นสามารถเรียนรู้ได้โดยประสบการณ์ตรงหรือไม่ก็โดยการสังเกต กล่าวคือ พฤติกรรมของมนุษย์สามารถกำหนดสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมก็สามารถกำหนด พฤติกรรม พฤติกรรมสามารถกำหนดองค์ประกอบส่วนบุคคล องค์ประกอบส่วนบุคคลก็สามารถกำหนดพฤติกรรมได้เช่นกัน ในทำนองเดียวกัน องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมและบุคคลก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน แนวคิดทฤษฎีนี้ผู้วิจัยจึงนำมาประยุกต์ใช้การพัฒนาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในช่องปากของผู้ปกครองในเด็กก่อนวัยเรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลโพหนอง อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
3. ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
4. การปฏิบัติตัวการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
5. การสนับสนุน กระตุ้นเตือนและให้กำลังใจในการดูแลสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียน
6. ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์

สมมติฐานการวิจัย

1. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กโดยผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงกว่าก่อนทดลอง ดังนี้
  - 1.1 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
  - 1.2 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
  - 1.3 ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
  - 1.4 การปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
  - 1.5 การสนับสนุน กระตุ้นเตือนและให้กำลังใจในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน
  - 1.6 ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์

2. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กโดยผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ดังนี้

- 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
- 2.2 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
- 2.3 ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
- 2.4 การปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน
- 2.5 การสนับสนุน กระตุ้นเตือนและให้กำลังใจในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน
- 2.6 ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์

วิธีการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison group) ทำการวัดก่อนและวัดหลังการทดลอง (Two group pretest-posttest design)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองเด็กและเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโพหนอง ตำบลโพหนอง อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จำนวน 1 ศูนย์ จำนวนเด็ก 34 คน เป็นกลุ่มทดลอง ผู้ปกครองเด็กและเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอนไผ่ ตำบลโพหนอง อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จำนวน 1 ศูนย์ จำนวนเด็ก 34 คน เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 7 ส่วน
2. เครื่องมือที่ใช้ประกอบการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ได้แก่ คู่มือการส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน แบบบันทึกการแปรงฟันจากผู้ปกครอง

กิจกรรม

สัปดาห์ที่ 1 เป็นการให้สุขศึกษารายกลุ่ม เรื่อง ความหมายของโรคฟันผุ สาเหตุของโรคฟันผุ ระยะเวลาการเกิดโรคฟันผุ และวิธีการป้องกันโรคฟันผุ ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 2 เป็นการให้สุขศึกษารายกลุ่ม เรื่อง การแปรงฟันที่ถูกต้อง สานิตการแปรงฟันและการฝึกปฏิบัติในการแปรงฟันที่ถูกต้อง ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 3 เป็นการให้สุขศึกษารายกลุ่ม เรื่อง การควบคุมการบริโภคขนมหวาน ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 5 7 9 12 เป็นการกระตุ้นเตือน และให้แรงสนับสนุนทางสังคม ผู้ปกครองจะได้รับจากครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง และปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบระหว่างก่อนกับหลังการทดลอง ในเรื่องความรู้ของโรคฟันผุ ด้วยสถิติ Pair t-test
3. เปรียบเทียบความเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ

เทียบ ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ในเรื่องการปฏิบัติตัวด้วยสถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย

ผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายโดยมีอายุตั้งแต่ 20-60 ปี สถานภาพ พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่สมรสคู่ การศึกษาของผู้ปกครองกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีอาชีพส่วนใหญ่ เกษตรกรรมและแม่บ้าน ผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ดูแลเด็กเป็นประจำ ส่วนใหญ่ผู้ดูแลเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีความสัมพันธ์เป็นบิดา มารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน กลุ่มทดลองรายได้ต่อเดือน 5,000-7,000 และกลุ่มเปรียบเทียบรายได้ต่อเดือน 8,000 บาท

ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังจากทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.01$ และค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ในกลุ่มทดลองลดลงมากกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.01$ ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในแต่ละ ภายใต้อันดับทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังทดลอง

ด้าน	ก่อน		หลัง		95% CI	t	p-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
กลุ่มทดลอง (n=34)							
ความรู้	6.67	1.45	7.17	0.86	4.27-5.20	12.07	<0.01
การรับรู้ความสามารถตนเอง	1.73	0.44	2.14	0.60	0.18-0.64	3.65	<0.01
ความคาดหวังในผลดี	2.26	0.79	2.41	0.70	0.53-0.99	6.81	<0.01
การปฏิบัติตัวการแปรงฟัน	2.11	0.84	2.58	0.76	0.64-1.00	9.22	<0.01
การสนับสนุน กระตุ้นเตือน	2.11	0.32	2.29	0.62	0.04-0.39	1.64	<0.01
ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์	3.91	0.79	0.50	1.30	2.88-3.93	13.26	<0.01
กลุ่มเปรียบเทียบ (n=34)							
ความรู้	6.67	1.45	6.85	0.35	4.39-5.24	7.09	0.48
การรับรู้ความสามารถตนเอง	1.94	0.23	2.05	0.69	0.34-0.10	1.07	0.29
ความคาดหวังในผลดี	2.23	0.65	2.11	0.72	0.62-1.13	7.05	<0.01
การปฏิบัติตัวการแปรงฟัน	1.91	0.66	2.17	0.52	0.85-1.32	9.49	<0.01
การสนับสนุน กระตุ้นเตือน	1.97	0.71	2.26	0.44	0.11-0.47	3.27	0.02
ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์	3.81	2.09	3.38	2.39	0.04-0.14	8.62	0.10

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังทดลอง

ด้าน	ก่อน		หลัง		95% CI	t	p-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
กลุ่มทดลอง (n=34)							
ความรู้	6.67	1.45	6.85	1.30	0.70-1.70	3.19	0.23
การรับรู้ความสามารถตนเอง	1.73	0.44	1.94	0.23	0.03-0.37	2.36	0.02
ความคาดหวังในผลดี	2.26	0.79	2.23	0.65	0.21-0.50	3.05	0.42
การปฏิบัติตัวการแปรงฟัน	2.11	0.84	1.91	0.66	0.10-0.83	0.70	0.07
การสนับสนุน กระตุ้นเตือน	2.11	0.32	1.97	0.71	0.04-0.33	1.54	0.12
ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์	3.91	0.79	3.81	2.09	0.33-1.39	1.22	0.22
กลุ่มเปรียบเทียบ (n=34)							
ความรู้	7.17	0.86	6.85	1.30	0.05-0.23	1.19	<0.01
การรับรู้ความสามารถตนเอง	2.14	0.60	2.05	0.69	0.40-0.22	0.55	<0.01
ความคาดหวังในผลดี	2.41	0.70	2.11	0.72	0.21-0.45	0.70	<0.01
การปฏิบัติตัวการแปรงฟัน	2.58	0.76	2.17	0.52	0.02-0.55	1.82	<0.01
การสนับสนุน กระตุ้นเตือน	2.29	0.62	2.26	0.44	0.03-0.65	1.97	<0.01
ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์	0.50	1.30	3.38	2.39	1.94-3.81	6.14	<0.01

การอภิปรายผล

สมมติฐานข้อที่ 1 ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเรื่องความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน มากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า หลังการทดลองผู้ปกครองในกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน คือ คะแนนเฉลี่ยความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน มากกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) Bandure.⁸ การเรียนรู้จากความสนใจ การจำ การลงมือกระทำและการได้รับการเสริมแรง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เปรมฤดี ศรีสังข์⁶ ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง เทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและเจตคติต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ สูงกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.001$

สมมติฐานข้อที่ 2 ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน มากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังจากทดลอง ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กดีขึ้นกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) โดยใช้กลวิธีทางสุขศึกษาด้วยการบรรยายร่วมกับการใช้ตัวแบบเพื่อให้ผู้ปกครองเรียนรู้เกี่ยวกับการแปรงฟัน สาธิตการแปรงฟันให้แก่เด็ก ฝึกปฏิบัติการแปรงฟันให้แก่เด็ก เพื่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ

ช่องปากเด็กที่ถูกต้อง การตรวจฟันและการตรวจแผนกราบจุลินทรีย์ Bandure.⁸ การเรียนรู้จากความสนใจ การจำ การลงมือกระทำและการได้รับการเสริมแรง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขวัญผดุง พันธุ์หมุด² ศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษา โดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบมากกว่าก่อนทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$)

สมมติฐานข้อที่ 3 ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเรื่องความคาดหวังในผลลัพธ์ของการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน มากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และกลุ่มเปรียบเทียบ จากผลการวิจัย พบว่า ภายหลังจากทดลอง ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความคาดหวังในผลลัพธ์ของการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียนดีขึ้นกว่าก่อนทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลองผู้ปกครองในกลุ่มทดลองมีคะแนนความคาดหวังในผลลัพธ์ของการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน มากกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม โดยการใช้ตัวแบบ เพื่อให้เกิดการสังเกตและการเรียนรู้จากตัวแบบในการปฏิบัติตัว การพูดคุยแลกเปลี่ยนจากตัวแบบโดยตรง Bandure.⁹ การเรียนรู้จากความสนใจ การจำ การลงมือกระทำและการได้รับการเสริมแรง การกระทำที่มีผลดีทำให้บุคคลมีความคาดหวังในผลดีของการกระทำนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวนิตย์ ธรรมสาร⁸ ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของผู้ปกครองเด็ก 3-4 ปี โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม อำเภอประทุมราชวงศา

จังหวัดอำนาจเจริญผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุ การรับรู้ความรุนแรง ความคาดหวังในความสามารถแห่งตน มากกว่าก่อนทดลอง

สมมติฐานข้อที่ 4 ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเรื่อง การปฏิบัติตัวการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียนมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และกลุ่มเปรียบเทียบ จากผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน มากกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม พบว่ากิจกรรมที่จัดขึ้น ได้แก่ การแปรงฟันที่ถูกต้อง การตรวจฟัน การนำเสนอดัชนีการแจกแผ่นพับ การประชุมกลุ่ม การบรรยาย และการฝึกปฏิบัติร่วมกัน การกระตุ้นโดยการให้คำชมเชย Bandure. 9 การเรียนรู้จากความสนใจ การจำ การลงมือกระทำและการได้รับการเสริมแรง การกระทำที่มีผลดีทำให้บุคคลมีความคาดหวังในผลดีของการกระทำนั้น และแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของ House³ การสนับสนุนทางสังคมให้ผู้รับการสนับสนุนได้รับการสนับสนุนที่ผู้รับบรรลุ พฤติกรรมตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัลภา โบราณมูล⁵ ได้ศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคขนมเคี้ยวที่เหมาะสมในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยการพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับขนมเคี้ยว การรับรู้ความรุนแรงเมื่อเป็นโรคที่เป็นผลมาจากการรับประทานขนมเคี้ยว การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่มีผลมาจากการรับประทาน ขนมเคี้ยว ความคาดหวังในความสามารถแห่งตนต่อการลดพฤติกรรมการบริโภคขนม

เคี้ยว คาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อการลดพฤติกรรมการบริโภคขนมเคี้ยวความตั้งใจ การลดพฤติกรรมการบริโภคขนมเคี้ยว การปฏิบัติตนในการลดพฤติกรรมการบริโภคขนมเคี้ยว หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

สมมติฐานข้อที่ 5 ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของการสนับสนุน การกระตุ้นเตือนและการให้กำลังใจในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน มากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบจากผลการวิจัย พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ ลดลงมากกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) โดยใช้กลวิธีทางสุขศึกษาด้วยการบรรยายให้แก่ผู้ปกครอง การตรวจหาแผ่นคราบจุลินทรีย์โดยการใช้เมดสีย้อมฟัน Bandure.⁹ การเรียนรู้จากความสนใจ การจำ การลงมือกระทำและการได้รับการเสริมแรง การกระทำที่มีผลดีทำให้บุคคลมีความคาดหวังในผลดีของการกระทำนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษา เวณิการ์ หล้าสระเกษ⁴ ได้ทำการศึกษาผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการฝึกผู้นำนักเรียนเพื่อป้องกันโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเหงือกอักเสบเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (0.001) ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเอง ด้านความคาดหวังในผลดีด้านการปฏิบัติตัว ในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6 ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์

ของเด็กก่อนวัยเรียนลดลงมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และกลุ่มเปรียบเทียบ จากผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนของปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ ลดลงมากกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ การตรวจแผ่นคราบจุลินทรีย์ โดยการให้เม็ดสีย้อมฟัน ซึ่งผู้ปกครองมีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องทำให้แผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรียานุช เพ็ญยุระ⁶ ได้ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ปกครองต่อการดูแลทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเป่า ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการดูแลทันตสุขภาพมากกว่าก่อนการทดลอง ทักษะคิดและการปฏิบัติตัวในการดูแลทันตสุขภาพมากกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงมากกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

สรุปผลการวิจัย

ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดี การปฏิบัติตัวการแปรงฟันโดยผู้ปกครอง การสนับสนุนกระตุ้นเตือนและให้กำลังใจในการดูแลสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนสูงกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) ค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงมากกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการวิจัย ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กโดยผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน

ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความรู้ การรับรู้ในความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ และการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมอบรมเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กทั้งที่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก เช่น การตัดเตือนการแปรงฟันแก่เด็ก การบริโภคขนมหวาน ก่อนการดำเนินงานผู้ปกครองขาดความร่วมมือ และไม่ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนจากการให้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมโดยการให้โปรแกรมสุขศึกษาทำให้ผู้ปกครอง เกิดความตระหนักถึงการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน

1.2 การเสริมแรงด้วยวาจา คำชมเชยการให้กำลังใจ และการตรวจแผ่นคราบจุลินทรีย์ทำให้ผู้ปกครองและเด็กเกิดแรงจูงใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น

1.3 การใช้ตัวแบบ ควรหาตัวแบบที่กลุ่มยอมรับและมีความกล้าแสดงออก มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพด้านต่างๆ เช่น การป้องกันโรคไข้เลือดออก

2.2 ควรมีการวิจัยในกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มแม่ที่นำเด็กมารับวัคซีนในคลินิกเด็กดีในสถานเอนามัยหรือโรงพยาบาล เพื่อที่จะทำให้เห็นความสำคัญในการดูแลทันตสุขภาพตั้งแต่แรกเกิด โดยเน้นการทำมาความสะอาดหลังกินนม และการป้องกันการเกิดโรคฟันผุในเด็กเล็ก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาจาก ผศ.ดร.รุจิรา ดวงสงค์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ และขอขอบคุณโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพนทอง อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย อีกทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโพนทองและบ้านดอนไผ่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และบุคคลอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว หนึ่งที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย.รายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 พ.ศ. 2550.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกกองทันตสาธารณสุข ;2550
2. ขวัญดาว พันธุ์หมุด, ศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม.วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขา สุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.;2549
3. จุฬารัตน์โสตะ. **กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ**. ขอนแก่น:ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น;2546
4. เวณิการ์ หล้าสระเกษ. **ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการฝึกผู้นำนักเรียนในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอประทายจังหวัดนครราชสีมา**.วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น;2552.
5. วัลภา โบราณมูล. **ผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อ ป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคขนมเคี้ยวที่เหมาะสมในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น**. จังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขา สุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น;2551.
6. ปรียานุช เพี้ยยุระ. **ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ปกครองต่อการดูแลทันตสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเป่า ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น**.วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น;2550.
7. เปรมฤดี ศรีสังข์. **ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมของต่อพฤติกรรมป้องกันโรคฟันผุ ในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดกลางเทศบาลนครขอนแก่น**.วิทยานิพนธ์ปริญญาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น;2550.
8. สุวนิตย์ ธรรมสาร. **การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของผู้ปกครองเด็ก 3-4 ปี โดยการประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับแรง สนับสนุนทางสังคม อำเภอประทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสาธารณสุข ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษา และพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม;2552.
9. สุปรียา ตันตกุล. **ทฤษฎีและโมเดลการประยุกต์ใช้ในงานสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์**. ภาควิชา สุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล;2546.
10. สถานีอนามัยโพนทอง.รายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพ ปี 2554.หนองคาย:สถานีอนามัยโพนทอง.(เอกสารอัดสำเนา) (2554).
11. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย.รายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพ ปี 2554. หนองคาย : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย.(เอกสารอัดสำเนา)(2554).
12. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโพธิ์ตาก.รายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพ ปี 2554.หนองคาย : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโพธิ์ตาก.(เอกสารอัดสำเนา) (2554).
13. Cobb,S. Social Support as a Moderator of life Stress. Psychosomatic Medicine.38(Sptember-October),300-314;1976